

## **Tärä Tikani Santiagokwe Santiago**

Santiago käkwe tärä ne tikani. Niara abko Jesu etba nütüta. Mdakäre abko, niara nämane nüne juta Jerusalénte, kánti nämane ji dokwäte nitre tödekaka Jesubti ye kräke. Erere arato, nitre Jesu kukwei ngwianka käkwe gätäbare juta Jerusalénte blitakäre sribi Pablokwebtä angwane, Santiago nämane ji dokwäte. Hechos 15 ye kánti ma raba ñäke kukwe nebtä. Jesu etba Santiago, btä kukweta tikani Mateo 13.55, Santiago ye ara käkwe tärä ne tikani.

Nitre israelita kwati tödekaka Jesubti nämane nüne ni menteni kwrere kä ketareketare temen kä Israel bäre. Niaratre ye kräke Santiago käkwe tärä ne tikani. Tärä nebtä Santiago käkwe blitabare kukwe keta kabrebtä, akwa bäri käne abko Santiago tä niere krörö: Nita nüne kä nebtä angwane, nikwe ja tare nikadi tödekabtä Jesukristobti. Yebtä nikwe ñan töbikadre kri, ñobtä ñan angwane ja tare nika yebti Ngöböta ni die mike nüne bäri metre ja okwäbti. Nita ja tare nike angwane, nikwe kä ngwiandre nuäre jabtä abko Santiago käkwe niebare.

Mdakäre abko, nitre tödekaka Jesubti tä nüne ño amne tä dre dre nuene, ye abko käta niaratre tödekaka metre Jesubti ya, ñakare ya bä mike tuare ni jökräye, niebare Santiagokwe. Erere arato, nita blite ño ño jabe kwärikwäri abko ütiäte amne nikwe ñan ni jändrän bkäne krikri mikadre bäri ütiäte ni bobre bobre kräke, ñobtä ñan angwane

nitre bobre abko ütiäte Ngöbö ngwärekri amne Ngöbökrä ni ja kwrere jökrä abko Santiago tä niere.

Mdakäre abko, ni ngwian bkänkä krikri käta ni bobre bobre mike ngwarbe jae, käta sribi ütiä bien ñakare metre ietre abko kräke kukwe kri, ñobtä ñan angwane ye dokwäre Ngöbökre mikadi ja ngie nuen abko niebare Santiagokwe.

### *Santiagota köbö kuin juen*

<sup>1</sup> Ti Santiago käta tärä ne tike. Ti abko sribikä Ngöbökre amne ni Dänkien Jesukristokwe. Mun tödekaka Jesubti därebare juta nitre israelitakwe kwä jätäbti kubu yekri, käta nüne kä ketareketare temen kä Israel bäre temen, ye kräke tita köbö kuin juen.

### *Nünandrekä dite kärekäre*

<sup>2</sup> Ti mräkätre tikwe, ñongwane erere mun raba ja tare nike bätäkä ngwarbe tödekabtä Jesubti, ye ngwane munkwe kä ngwian bäri nuäre jabtä,

<sup>3</sup> ñobtä ñan angwane munta tödeke metre Ngöböbti ya, ñakare ya, ye trä tuakäre munta ja tare nike. Ja tare nika, ye köböire mun rabadre nünenkä dite käre tödekabtä Jesubti abko garera metre munye.

<sup>4</sup> Munkwe ja tare nikadre bätärekä ja täritäri abti mun nena nünenkä dite raire era metre, ye köböire abko mun rabadre nüne metre Ngöbö ngwärekri ni ünän kwrere amne mun ñan rabadre jändrän kuin Ngöbökre mdei nike.

<sup>5</sup> Akwa munkwe dre dre nuendre, ye ñan raba nüke gare munye angwane, Ngöbökre mun mikadre töbtä abko munkwe kärä ie angwane,

mun mikadi töbtä kwe, ñobtä ñan angwane nire nire käta jändrän kärere ie, ye erere Ngöböta jändrän bien täte jökrä ie amne tä jändrän kábäire ñakare ni jökrä kån. Amne munta ja mike ngite, yebtä ñan rabai romon jire chi.

<sup>6</sup> Akwa Ngöbökwé jändrän biandi nie, ye rabadre era ni kräke, käkwe ja töi mikadre kwatibe, käkwe jändrän kärädre ie amne nikwe ñan ja töi mikadre ngwarbe kwäräkwärä jändrän käräkäre ie, ñobtä ñan angwane ni ja töi kwite ngwarbe kwäräkwärä, ni ye abko ere ngwane tä tödeke Ngöböbti, ere ngwane ñakare. Ni ye abko mren gilen kitata müre ribikwe kwäräkwärä nekwäre sekwäre ye kwrere.

<sup>7-8</sup> Ni ye abko tä tödeke Ngöböbti mtare amne jetbe tarä nebe tödeke jändrän mdabti, aisete töi ñakare kwatibe Ngöböbtä, aisete ni ja töi kwite ngwarbe kwäräkwärä kore jändrän jökräbtä, ye abko ie ni Dänkien Ngöbö käkwe ñan jändrän biandre jire chi nütüdre kwe.

<sup>9</sup> Mdakäre abko, ja mräkä tödekaka Jesubti mden mden tä nüne bobre abko ie ja rabadre ruen ütiäte, ñobtä ñan angwane tä jändrän jökrä Ngöbökwé bkäne.

<sup>10</sup> Akwa ja mräkä ngwian amne jändrän bkäne krikri käkwe tödekani Ngöböbti amne ja mikani bobre kwe Ngöbö ngwärekri, ye abko btä kä raba nuäre, ñobtä ñan angwane ni ngwian amne jändrän bkäne krikri abko kri blü tä nebe jötrö ye kwrere abko krörö:

<sup>11</sup> Kri blü abko tä nebe tuäre, akwa ñänänta kite ngire, käta bä rötökä amne tä näkäenkä temen amne ñan tä nebe tuäre mda. Ye kwrere jire, ni ngwian amne jändrän bkänkä krikri käta sribi

nuene, btäräbe ngwian amne jändrän kwekwe tä niken ngwarbe jötrö kän angwane, ñan rabadre ütiäte mda.

<sup>12</sup> Mdakäre abko, nire nire käta ja tare nike tödekabtä Jesubti amne tä nünenkä dite jabtä, ni yebtä abko kä rabadri bäre nuäre, ñobtä ñan angwane ja tare nika ye rikadre ta angwane, niarakwe Jesu rükaninte ñakare, ye ngwane Ngöbökwé jändrän kuin biandi ie, käkwe mikadi nüne kärekäre jabe, ni gananka ie korona bianta ye kwrere, ñobtä ñan angwane nire nire käta Ngöbö tarere amne tä Jesu rükente ñakare abko ie Ngöbökwé jändrän ye köböi mikani.

<sup>13</sup> Mdakäre abko, mun mden mden ie kukwe kämekäme mdei jata mun nuatekäre ja käne, ye abko ñan Ngöböta mun nuente kukwe kämenbtä munkwe nütü, ñobtä ñan angwane kukwe kämekäme mdeita nebe ñakare jire chi Ngöböye, aise kukwe kämekäme ñan raba niara nuente jire chi ja käne. Erere arato, Ngöböta ni nuente ñakare jire chi kukwe käme nuenkäre,

<sup>14</sup> akwa kukwe kämekäme käta ni nuente ja käne, ye abko kukwe käme mdei ni töibtä tä ni nuente ja käne, käta ni näkwite ja kukwäre.

<sup>15</sup> Yebti kukwe kämekäme mdeita nebe nie, ye erere nita niken nuene angwane, nita ja mike ngite Ngöbö rüere angwane, kukwe kämekäme ye aibe jiebtä nita niken nakwen janknu. Nita ja mike ngite täte jökrä Ngöbö rüere, ye dokwäre abko nita krüte amne nita nebe kärekäre Ngöbö okwä bäre mento.

<sup>16</sup> Ti mräkätre tare tikwe, munkwe ñan ja ngökamna,

<sup>17</sup> ñobtä ñan angwane Ngöbö sö dätekä amne ñänä, muke dätekä jökrä, Ngöbö ye ara jire käta jändrän jökrä kuin amne metre ni die mikakrä ye bien nie. Ngöbö abko ja kwrere kärekäre. Sö amne ñänä nikwite bä jene jene, ye kwrere Ngöbö nikwite ñakare, aisete jändrän kuin metre bianta kwe nie, jändrän ye abko kä käinbti bianta kwe nie, aisete Ngöbö ñan raba ni nuente kukwe kämekäme nuenkäre.

<sup>18</sup> Ye abko, ja moto kuinbti Ngöbö tö namani ni mikai ja ngäbriänkäre, erere nuenbarera kwe ja töi jenbti kukwe kuin era metre Jesubtä köböire. Amne nura ngwä kena öta nämane biandre Ngöböye, ye kwrere jire jändrän jökrä dätebare Ngöbökwé, ye ngätäite Ngöbökwé ni dianinkä käne jakrä ja ngäbriänkä kwrere.

### *Ni kukwei nuadre*

<sup>19</sup> Mdakäre abko, ti mräkätre tare tikwe, kukwe krörö ne munkwe ngwianta töre jae: Mun jökrä käkwe ja olo mika juto biare Ngöbö Kukwei nuakäre, akwa mun ñan raba juto biare blite amne mun ñan raba romon jötrö ngwarbe,

<sup>20</sup> ñobtä ñan angwane ni moto romon abko käta nüne ñakare kuin metre Ngöbö ngwärekwé, Ngöbö tö ie ye kwrere.

<sup>21</sup> Ne aisete, kukwe kämekäme diän diän tä kabre mun ngätäite, ye kite temen munkwe amne kukwe kuin Ngöbökwé nökwé nura kwrere munbtä, ye kaen ngäbti mikakäre täte ja moto jämenbti munkwe, ñobtä ñan angwane kukwe kuin Ngöbökwé ye abko di tarä mun diantarikrä.

<sup>22</sup> Akwa Ngöbö Kukwei kuin ye abko ñan munkwe kukwei nuadre jirekäbe, akwa kukwe ye

abko tä dre dre nuemna, erere munkwe mika täte, ñobtä ñan angwane munkwe ñan mikadre täte ne ngwane, mun tädi ja ngökö au.

<sup>23</sup> Ye abko nire nire käta Kukwe kuin Ngöbökwe ye kukwei nuen jirekäbe, akwa dre dre nieta kwe abko tä mike ñakare täte, ni ye abko ni ja tuaka ñäite kwrere abko krörö:

<sup>24</sup> Ni ja tuaka ñäite käta ja ngwäre tuen kuin au, akwa tä nikenta mentokwäre angwane, btäräbe niara bä ño, ye tä nebe töre ñakare mda ie.

<sup>25</sup> Akwa Ngöbö Kukwei kuin era metre abko kuin ni tikatekrä, ye nire nire käta nuene abko tä töbike kuin metre ja käne amne tä mike täte metre jökrä, ni ye käta jändrän kuinkuin nuene, ye abko käi rabadi nuäre btä.

<sup>26</sup> Amne nane mun ruäre tä nekete Ngöbö Kukweibtä ruen munye, akwa mun kada nekete ñakare blitare amne munta ñäke krübäte ni mda mdabtä ne ngwane, munta ja ngökö au amne kukwe btä munta nekete ye abko tä nebe ngwarbe, ütiäte ñakare,

<sup>27</sup> ñobtä ñan angwane nire nire käta tödeke metre Jesubti abko tä nüne kuin amne deme Ngöbö ngwärekre amne tä kukwe krörökrörö nuene: ngäbäkre uli uli die mikadre. Erere arato, meri kän brare krütanikrütani käta ja tare nike bätäkä ngwarbe, ye abko die mikadre amne kukwe kämekäme kä nebtä ye ngäniene ja ngibiadre kuin deme. Nikwe nuendre kore, ye ngwane nita nekete era metre Ngöbö Kukweibtä.

## 2

*Ñan ni iti mikadre bäri ütiäte ni mdakrä*

<sup>1</sup> Ti mräkätre tare tikwe, munta tödeke ni Dänkien Jesukristo bä nuärebti. Mun ye abko käkwe ñan ni iti mika bäri ütiäte ni mdakrä.

<sup>2-3</sup> Ye abko ti bike bä mike krörö: Nane mun tädre ja ükaninkrö gätäbtä angwane, ni ngwian bkänkä kri rükadre abko kisebtä anio orore tädre amne dän kuin ütiäte tädre btä abko munkwe kadre ngäbti kuin, käkwe niedre ie: Kä bäri kuin ne kanti jakwe täke nete, munkwe niedre ie. Ye btäräbe ni bobre rükadre arato amne dän köliköli te rükadre angwane, munkwe niedre ie: Ma raba nünaninkä yete o ma raba tākänintbe temen ti ngo-tobtä, munkwe niedre ie,

<sup>4</sup> ye ngwane munta ni iti mike bäri ütiäte jae ni mda yekrä amne munta kukwe nuene ja töi kämenbti kore ni mda rüere, aisetu munkwe ñan ni mda mikadre bäri ütiäte ni mdakrä.

<sup>5</sup> Ti mräkätre tare tikwe, olo ketete ti kukweiye munkwe: Nitre bobre bobre ni jökrä okwäbti, ni ye abko Ngöbökwe dianinkä jakrä tödekakäre Jesubti, ye köböire abko Ngöbö okwäbti niaratre tä jändrän bkäne bäri kabre nitre ngwian bkäne kabre kä nebtä ye kräke. Erere arato, kä kuin kanti Ngöböta gobrane, ye abko biandi kwe nitre bobre bobre käta Ngöbö tarere yeye, niarakwe jändrän kwe köböi mikani ietre ye kwrere.

<sup>6</sup> Akwa mun abko tä nitre bobre bobre mike ngwarbe jae amne nitre ngwian bkänkä krikri abko munta mike ütiäte jae, ¿ye ñan nitre ngwian bkäne krikri ara tä mun mike ene ja kisete ya? ¡Jänri! ¿Erere arato, ñan niaratre ara tä mun jake jae kritobo ngwäreki ya? ¡Jänri!

<sup>7</sup> Mdakäre abko, ¿Jesukristo kä kuin bä nuäre abko tä mun bkäne, ñan niara rüere nitre ngwian

bkänkä krikri kätä ñäke blo arato ya? ;Se ñobtä abko munta niaratre mike ütiäte jae se!

<sup>8</sup> Ni Dänkien Gobranka kri käkwe kukwe biani nuendre nie, ye munkwe mikadre täte, ye ngwane munkwe kukwe nuendre kuin. Mden erere nieta krörö Ngöbö Kukweibtä:

Mata ja tarere au,

ye kwrere makwe ni mda mda tare arato,

*Levítico 19.18*

abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

<sup>9</sup> Akwa munta ni iti mike bäri ütiäte ni mdakrä, ye ngwane munta ja mike ngite angwane, kukwe biani Ngöbökwé nuendre, ye rüere munta ja mike ngite,

<sup>10</sup> ñobtä ñan angwane kukwe biani nuendre Ngöbökwé nie, ye ni iti tädre mike täte jökrä, akwa nane kukwe ye kitadre kwatibe temen kwe, ye ngwane ja mikadre ngite kwe kukwe biani nuendre jire jökrä ye rüere,

<sup>11</sup> ñobtä ñan angwane Ngöbö ara jire käkwe niebare krörö: Mun gure gure käkwe ñan ja mika gure tiebe ni mda mdabe. Erere arato niebare krörö kwe: Munkwe ñan ni mda kämika, niebare kwe. Ye mden kisete, ni gure kätä ja mike gure ñakare tiebe ni mda mdabe, akwa ni mda kämikadre kwe, ye ngwane kukwe biani nuendre ye kitata jökrä temen kwe.

<sup>12</sup> Ye abko, Kristokwe kukwe biani nuendre ni tikatekäre, yehti Ngöbökwé kukwe ükadite nikrä, aisete munta blite ni mda mdabe amne munta kukwe nuene ben angwane, munkwe mikadre ütiäte jae ja kwrere jökrä.

<sup>13</sup> Ye ñobtä ñan angwane Ngöbökwé kukwe ükadite kä mrä angwane, nire nire ie mräkä na-

mani ruentari tare ñakare, ye abko ñan rabadre ruentari tare Ngöböye arato; akwa nire nire ie mräkä namani ruentari tare, ni ye abko Ngöbökwé kukwe ükadite kräke angwane, rabadi ruentari tare Ngöböye arato.

*Sribi kuin nuenta, yebti nita tödeke Jesubti abko tuata nibtä*

<sup>14</sup> Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, nita tödeke Jesubti ni tädre niere jirekäbe, akwa nita jändrän kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrä, ¿se abko nita tödeke Jesubti nita niere abko köböire ni rabadi dianintari ya? ¡Ñakare! Ye abko ti bike bä mike krörö munye:

<sup>15</sup> Nane ni mräkä merire ya amne brare ya tädre ja бүtie nike amne tädre mrö nike.

<sup>16</sup> Ja mräkä ye abko ie mun iti käkwe niedre: Ma rikata kuin, ie ti tö ti mräkä amne kä ñan rabadre tibo mabtä, abkokäre makwe dän kita jabtä amne makwe mrö kweta trinetrine, munkwe niedre ie. ¿Akwa dän amne mrö mdei nikata kwe, ye munkwe biandre ñakare ie amne, juandreta ngwarbe jirekäbe kise tökare ja jiebtí, ye abko käkwe die mikadre ya? Ñakare, aisete munkwe ñäkädre kore ie, ye abko rabadre ütiäte ñakare kräke.

<sup>17</sup> Ye kwrere arato, nita tödeke Jesubti nita niere, akwa ni jändrän kuinkuin nuene ñakare tödeka Jesubti ye bä mikakrä, ye ngwane nita kukwe ütiäte ñakare niere ngwarbe kore.

<sup>18</sup> Ye abko, ni rabadre niere krörö: Mata tödeke jirekäbe Jesubti, akwa ti abko tä jändrän kuin nuene jirekäbe ni mda mdakrä abko ni rabadre niere. Ye abko mata jändrän kuinkuin nuene

ñakare ni mda mdakrä, ye ngwane mata tödeke Jesubti ñan jatai tie mabtä; akwa ti abko tä jändrän kuinkuin nuene ni mda mdakrä, yebtä abko tita tödeke Jesubti abko makwe tuadre tibtä.

<sup>19</sup> Amne Ngöbö tärä itibe abko mata mike era jae, ye abko mata töbike kuin kore, akwa mata tödeke ñakare metre Ngöböbti, ye kwrere arato Ngöbö tärä itibe abko mikata era jae üai kämekämenkwe amne Ngöbö jürä tä nebe btätre, abtä tätre nebe grüekä Ngöbö ngäniene, akwa tätre tödeke ñakare Ngöböbti.

<sup>20</sup> ¿Ñobtä ma töi ñakare dikaro? Nita tödeke Ngöböbti nikwe niedre, akwa nita jändrän kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrä, ye ngwane nita tödeke ñakare Ngöböbti abko raba gare mae,

<sup>21</sup> ñobtä ñan angwane ni mräkä kira Abraham nikani ngobo Isaac ngwena müre ketadre Ngöbö mikakäre ütiäte jae, ye ngwane tödekani kwe Ngöböbti, käkwe jändrän kuin nuenbare kore. Yebtä abko, ñakare ngite mda Ngöbökwie niebare btä.

<sup>22</sup> Ne aisete Abraham nämäne tödeke era metre Ngöböbti abko bä mikani krörö kwe: nikani ngobo Isaac ngwena müre ketadre ñukwä gräbti Ngöbö mikakäre ütiäte jae. Niarakwe jändrän nuenbare kore, yebtä abko jatani tödeke täte metre Ngöböbti.

<sup>23</sup> Angwane Ngöbö Kukwei namani tikani krörö abko namani bare Abrahamtä:

Abrahamkwe Ngöbö kukwei mikani era,

yebtä abko Abraham ngite ñakare mda  
Ngöbökwie niebare btä, *Génesis 15.6*

abko nieta kore abko erere namani bare. Bärire mda abko Abraham abko Ngöbö kukwe muko

nieta Ngöbö Kukweibtä arato.

<sup>24</sup> Ye mden kisete, ñan nita tödeke jirekäbe Ngöböbti aibe köböire ni ngite ñakare Ngöböta niere nibtä, akwa nita jändrän kuinkuin nuene ni mda mdakrä nita tödeke metre Ngöböbti bä mikakäre abko köböire ni ngite ñakare mda Ngöböta niere nibtä arato. Mden erere nuenbare Abrahamkwe, yebtä munkwe töbika kuin ja käne.

<sup>25</sup> Ye kwrere arato, meri iti bti kä ngwarbe kädian nämane Rahab käkwe jändrän kuin nuenbare krörö abtä ngite ñakare mda Ngöbökwie niebare: Nitre israelita nikani kä tuenbti tiebe juta Jericó kánti angwane, Rahab käkwe kä biani ietre ja gwiriete, abti die mikani kwe ngitieta tiebe ji mdabti. Yebtä abko Rahab namani tödeke metre Ngöböbti bä mikani kwe jabtä angwane, niara ngite ñakare mda Ngöbökwie niebare.

<sup>26</sup> Ne aisete, mrä ti bike kukwe bä mike krörö: Ni üai ñakare nibtä angwane, nita nebe ngwäkäre, ye kwrere arato Ngöböta itibe nita mike ütiäte jae, akwa nita jändrän kuinkuin nuene ñakare ni mda mdakrä, ye ngwane nita tödeke ñakare metre bti.

### 3

#### *Ni tüdrä abko krübäte*

<sup>1</sup> Mdakäre abko, ti mräkätre tikwe, ñan ni kwati mun ngätäite tö rabadre ja mikai dirikä, ñobtä ñan angwane nun dirikä dirikä abko kätä dre dre nuene amne nunta dre dre dirire, yebtä abko Ngöbökwie kukwe ükadite bäri tare nunkrä, ye abko garera munye, aisete tita niere kore munye.

<sup>2</sup> Ni jökrä kätä ja mike ngite bätäkä ngwarbe Ngöbö rüere. Ye abko, nire nire kätä blite angwane,

kukwe nieta kwe, yebtä tä ja mike ngite ñakare jire, ye ngwane ni ye abko ni metre amne raba ja ngrabare ngibiare arato kukwe kämekäme ngäniene.

<sup>3</sup> Ye abko ti bike bä mike krörö munye: Mdä krikri akwa ni mikadre täte kwe, abkokäre breno chi mikata kadate ta. Yebti abko ni töta nebe mdä kri ye ngwiain mdente mdente, erere kánti tä niken.

<sup>4</sup> Erere arato, ru krikri mrenbti yebtä töbika munkwe. Ru mrenbti abko bäri krikri amne müreta nebe mate bäri ribi amne tä ru kite mentokwäre, akwa kri kukwän chi ru kwitatekrä, yebti nitre ru ngwianka ye töta nebe ru ngwiain mdente mdente, erere kánti ruta niken.

<sup>5</sup> Ye kwrere arato tä nakenkä krörö ni kadabtä: Ni tüdrä abko chi ni ngrabare yebtä, akwa tä biare bike bäri kri krübäte, ye abko ñukwä okwä chi käkwe kä tokwä krikri kukwadre kabre temen, ye kwrere jire ni tüdrä.

<sup>6</sup> Amne kukwe nieta ni tüdräbti abko ñukwä jutra krübäte kwrere. Ni ngrabare kiakia ne ngätäite ni tüdrä abko bäri krübäte, ñobtä ñan angwane ni tüdräbti nita kukwe niere diän diän ni mda mda rüere angwane, nita ja mike ngite Ngöbö rüere. Erere arato, ni tüdräbti kukwe taretare krübäte tä nakenkä nibtä amne, ni rüe Satana abko tä ni tüdrä mike blite käme kore. Ni tüdrä ye köböite jändrän kabre bätäkä ngwarbe tä nakenkä blo nibtä.

<sup>7</sup> Ni raba jändrän jökrä näkwite amne ni raba nebe dänkiene: jändrän ngibiata gwi, nukwä, jändrän yorekä tementa amne jändrän krikri mrente, ye ni töta nebe näkwitai amne dänkiene,

erere nita nuene.

<sup>8</sup> Akwa ni ñakare jire iti abko käkwe ja tüdrä näkwitanina amne namanina dänkiene, ñobtä ñan angwane ni tüdrä abko ñan tä ja tuemetre näkwitadre jire chi nie, aisete kräkä krübäte käta ni kämike, ye kwrere ni tüdrä.

<sup>9</sup> Ye abko, ni tüdräbti nita Ngöbö ni Dänkien amne ni Rün nikwe käikitekä. Abti ni tüdrä ye arabehti abko ni mda mda dätebare bäsi ja kwrere Ngöböbe abko nita ngürün mike btä arato.

<sup>10</sup> Ne aisete ni kada kwatibe, yehti nita Ngöbö käikitekä amne ni kada ye arabehti nita ngürün mike ni mdabtä, ye abko nikwe ñan nuendre jire chi kore abko tita niere munye ti mräkätre tikwe.

<sup>11</sup> Ye abko ti bike bä mike krörö munye: Ñö bänän tibo tä neen, ye ben gwaire ñö bänän kwaka tä neen ñakare.

<sup>12</sup> Erere arato, aseituna ngwäta neme ñakare higo kriebtä amne higo ngwäta neme ñakare uba kriebtä. Ye kwrere arato, ñö bänän mreene abko bänänta nebe ñakare tibo, aisete ni kada kwatibe, yehti nikwe ñan blitadre kuin bati amne blo bati, ti mräkätre tikwe.

### *Ngöbö aibe raba ni die mike nüne töbtä*

<sup>13</sup> Mdakäre abko, nire nire abko töbtä kukwe Ngöbökwetä amne nire nire abko ie jändrän Ngöbökwetä neme gare, ni ye abko käkwe bä mika tuadre nünanbtä kuin ni jökrä ngwärekre amne, munkwe jändrän kuinkuin nuen ni mda mdakrä ja moto kuinbti amne ñan bikakäre kri, ñobtä ñan angwane kore ni töbtä käta jändrän kuinkuin nuene Ngöbö mikakäre ütiäte.

14 Akwa nireta mokrere krübäte Ngöbö Kukweibti bikakäre kri, käta rüre ja mikakäre ji dokwäte nitre tödekaka Jesubti ngätäite, ni ye abko käta ja mike ngite Ngöbö rüere, ye abko ñan rükandrete kwe amne ñan bikadre kri kwe kore.

15 Ye abko, munta nüne töbtä kore tuen munye akwa, ye abko ñan tä kite Ngöbökre. Akwa ni moto käme amne ni töi diän diän abkokri tä kite amne diablu ara jire käta ni kite kukwe ye jiebtä,

16 ñobtä ñan angwane ni mokrere krübäte jabe kwärikwäri amne ni jändrän nuene rükäre jirekäbe jabe kwärikwäri, ye kanti käre kä nokre nikwe ja rüere kwärikwäri amne kukwe kämekäme bätäkä ngwarbe nuenta Ngöbö rüere, aiseite kukwe bä töbtä kore abko ñan tä kite Ngöbökre.

17 Akwa kukwe töbtä era metre tä kite Ngöbökre abko bäri käta ni mike nüne kuin deme Ngöbö ngwärekre amne tä ni mike nüne jäme. Erere arato, ni motota nebe kuin ni mda mdakrä amne nita nebe nuäre töi diandre. Erere arato, ni mda mda tä nebe ruentari tare nie amne ni jökrä nita kaen ngäbti ja kwrere jökrä amne, kore nita kukwe era erere niere amne nita jändrän kuinkuin nuene ni mda mdakrä.

18 Amne ni nünanka jäme, käta ni mda mda die mike nüne jäme, ni ye abko tä nüne metre Ngöbö ngwärekre.

## 4

### *Ja mikadre bobre Ngöböbtä*

1 ¿Munta rüre amne munta ngüdrekä jabe kwärikwäri, ye abko ñobtä munta nüne kore gare munye ya? Munta nüne kore ñobtä ñan angwane

kukwe käme tä mun töibtä, ye mden abko mdeita nebe munye amne tä ja di nuen munbe, käta mun mike nüne kore.

<sup>2</sup> Ne aisete jändrän mden mden ie mun töta nebe, akwa tä nuke ñakare mun kisete, abtä munta ni mda kämike jändrän ye diankäre jakrä. Erere arato, jändrän ie mun töta nebe jakrä, akwa ñan tä nebe nuke mun kisete, abtä munta nebe mokrere bti jabe kwärikwäri. Ye mdenbtä abko munta niken ngüdrekä amne munta niken rüre jabe kwärikwäri, akwa munta jändrän kärere ñakare Ngöböye jakrä, aisete ñan tä nebe mun kisete.

<sup>3</sup> Mdakäre abko, munta jändrän kärere Ngöböye angwane, ñan tä nebe mun kisete, ñobtä ñan angwane munta jändrän kärere kukwe nuenkäre kämekäme amne kä ngwiankäre nuäre jabtä, aisete munta jändrän kärere abko Ngöbö ñan tä bien munye.

<sup>4</sup> ;Ye ñobtä abko käre munta trö kwite Ngöböye amne munta jändrän mda mda tarere niara täte! Jjändrän jökrä kämekäme tä Ngöbö rüere abko ben nita ja gete angwane, nita nebe ja rüere Ngöböbe abko gare ñakare munye ya? Nire nire käta ja gete kukwe kämenbtä, ye abko tä nebe ja rüere Ngöböbe.

<sup>5</sup> Ye mdenbtä abko Ngöbö Kukwei tä niere krörö: Ngöbökwé ja Üai mikani nüne nibtä, ye abko bäri töta nebe ni tuai näin Ngöböbe, aisete tä ni tarere, käta mokrere nibti abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

<sup>6</sup> Akwa Ngöbö abko bäri tä ja moto mike kuin nikrä, käta ni tarere, ye Ngöbö Kukwei käta niere krörö:

Nire nire käta bike kri Ngöböbtä abko rüere Ngöbö motota nebe romon.

Akwa nire nire káta bike tidrá Ngöbö ngwärekre  
 abko kráke Ngöböta ja moto mike kuin,  
*Proverbios 3.34*  
 abko nieta Ngöbö Kukweibtä.

<sup>7</sup> Ne aisete, bika tidrá Ngöböbtä munkwe. Amne munkwe nünanka dite jabtä rükäre diablu Satana rüere angwane, gitiadi munbtä.

<sup>8</sup> Krötö kánime Ngöbö ken munkwe amne Ngöbökwé krötadi kánime mun ken arato mun die mikakäre. Mdakäre abko, nita köbötike amne ni kise tä nebe merebe, ye kwrere mun kukwe kämekáme nuenkä Ngöbö rüere ye kákwe nüna merebe Ngöbö ngwärekre. Erere arato, mun töi ñäkánintbe ketebu abko tö Ngöbö tarei kukwe kämekáme ben gwaire ye kákwe ja mika deme Ngöbö ngwärekre amne kukwe kämekáme mdeita nebe mun töite, ye abko kita temen munkwe.

<sup>9</sup> Yebti mun moto raba ulire ja jiebtí amne, munkwe ja müai au kákwe ngrate krikri ja müaire, ñobtä ñan angwane mun ngite Ngöböye aisete. Erere arato, káta nuäre kótare munbtä kukwe kämekáme nuenbtä, ye rikwita müare munye amne, káta nuäre munbtä kukwe kämekáme n-ene, yebtä abko mun moto raba ulire.

<sup>10</sup> Abti bika tidrá ni Dänkien ngwärekre munkwe amne niarakwe mun mikadi ütiáte ja ngwärekre.

<sup>11</sup> Ti mräkátre tikwe, munkwe ñan ñákä ja rüere kwärikwäri, ñobtä ñan angwane nita ñáke ngwarbe ni mräkä rüere bä mikakäre ngite, ye ngwane nita blite Ngöbö Kukwei rüere, ñobtä ñan angwane nikwe ja mräkä taredre abko Ngöbö Kukwei tä niere. Nita blite Ngöbö Kukwei rüere angwane, nita mike ñakare täte.

12 Ye abko, Ngöbö itibe käkwe kukwe biani nuendre nie amne niara aibe abko Kukwe Ükatekä ni jökrä kräke. Erere arato, niara aibe raba ni dentari amne raba ni kite ngite kärekäre, akwa ma ñakare kukwe ükatekä ni mda mdakrä. ;Se ñobtä abko ma tö ma mräkä bä mikai ngite se!

*Nikwe ñan bikadre kri*

13 Mtare olo ketete ti kukweiye munkwe. Mun jändrän kökaka amne jändrän rürümoinkä abko tä niere krörö: Mtare ya o jetbe ni näin kä mdabti amne juta mdate. Ye kanti ni rabadi kä kwati angwane, nikwe jändrän kökadi amne nikwe jändrän rürümoinä ngwian diankrä kabre jae abko munta niere.

14 Akwa dre rakadikä munbtä jetbe, ye abko gare ñakare jire chi jabtä munye. Mütata kite jüben temen, bti jötrö ngwarbe tarä niken jökrä ta, ye kwrere munta nüne jötrö kä nebtä.

15 Ne aisete munkwe niedre jirekäbe krörö: Ni Dänkien tö ne ngwane, ni tädi nüne amne nikwe sribi ne nuendi o nikwe sribi mda nuendi abko munkwe niedre jirekäbe kore.

16 Akwa mun abko tä bike krikri Ngöbö ngwäreki, kä tö sribi mikaitbe au ja töi jenbti, aisete tikwe sribi ne nuendi, bti tikwe sribi mda nuendi, munta niere janknu bikakäre kri, ye abko tuen käme Ngöböye.

17 Ye abko, nire nire ie jändrän kuin nuen gare, akwa ñan tä nuene abko tä ja mike ngite Ngöbö rüere.

## 5

*Santiago tä nitre ngwian bkäne kri mike mokre*

<sup>1</sup> Mun jändrän bkäne kabrekabre ye olo ketete ti kukweiye munkwe. Mun jändrän bkäne kabrekabre, ye rüere Ngöbökwe kukwe juandi tare krübäte, aisete ngrente krikri ja müaire munkwe.

<sup>2</sup> Jändrän kabrekabre munkwe, ye kebera niken ngwarbe jökrä munkän amne, dän ütiäte krikri munkwe, ye abko kä u kebera kwete jökrä munkän.

<sup>3</sup> Erere arato, oro amne ngwian munkwe abko nena jialire jialire jökrä munkän abko erere tä niken ngwarbe jökrä amne ütiäte ñakare jire chi mda. Erere arato, mtare mun tä ngwian amne jändrän ükekrö kabre jae kore amne ñan tä ni mda mda die mike ngwian yehti, yehti abko kä mrä angwane jiali tä neketaninkä orobtä amne ngwianbtä, ye ara jire käkwe mun kitadi ngise. Amne munta jändrän munkwe üke kaibe jakrä, ye dokwäre Ngöbökwe mun mikadi ja ngie nuen ñukwä jutrate.

<sup>4</sup> Kukwe rakadikä kore munbtä, ñobtä ñan angwane nitre nura ngwä ötaka ötaka munkrä abko ie munkwe sribi ütiä biani ñakare. Yehti niaratre tä ja di kärere Ngöböye, käta ñäke krikri Ngöböye mun rüere amne, sribikätre ye abko kukwei jarabare Ngöbö di kri yeye. Ye mdenbtä abko kukwe taretare jatadi mun rüere.

<sup>5</sup> Mun jändrän bkäne kabrekabre käta nüne kuin nuäre kä nehti amne munta kä ngwen nuäre jabtä, aisete mun nena köteköte. Bäsi nbi kötikata kwetadre abko tä neme köte amne kämikata, ye kwrere jire kukwe rakadikä munbtä kä mrä näire, Ngöbökwe niara rüe gadikä angwane,

<sup>6</sup> ñobtä ñan angwane ni kwati bobre bobre ngite

ñakare abko munkwe kitani ngite amne munkwe kämikani, akwa niaratre käkwe ñäkäbare ñakare ja dokwäre munye. Ye dokwäre abko Ngöbökwé mun mikadi ja ngie nuen.

*Nikwe nünandrekä dite bätärekä*

<sup>7</sup> Akwa mun ti mräkätre abko ie ti bike niere krörö: Ni nura nököka töta nebe nura ngwä kuin ötai angwane, tä kä nura öta näire ngibiare bätärekä ja täritäri amne tä kä ñüre ngibiare jäme bätärekä arato, ye kwrere ni Dänkien Jesu kebera nüketa, ye munkwe ngibia bätärekä abti jatadi nüketa.

<sup>8</sup> Munkwe ni Dänkien ngibia bätärekä amne munkwe nünanka dite jabtä, ñöbtä ñan angwane ni Dänkien kebera nüketa.

<sup>9</sup> Ti mräkätre tikwe, nita nüke jukwebtä amne kebera kite gwä, ye kwrere ni Dänkien kukwe ükatekä nikrä nükerate. Ni Dänkien ye abko käkwe ñan mun mikadre ja ngie nuen, abkökäre munkwe ñan ñäkä ngwarbe jabtä kwärikwäri.

<sup>10</sup> Mdakäre abko, ti mräkätre tikwe, nitre Ngöbö kukwei niekä kirakira nämäne blite ni Dänkien käbti, ye dokwäre ja tare nikani kri kwetre, akwa jändrän jökrä ngibiabare bätärekä kwetre, ye munkwe ngwianta töre jae amne munkwe nüna niaratre kwrere,

<sup>11</sup> ñöbtä ñan angwane nire nire käta nünenkä dite jabtä ja tare nika näire ni Dänkienkrä, ni ye abko ie Ngöböta ja di bien amne käta nebe nuäre btä tä nebe ruen nie. Ni iti nünanka kira kädian nämäne Job abko käkwe ja tare nikani tödekabtä Ngöböbti angwane, nünankabare dite jabtä kwe ja tare nika näire, ye abko munkwe kukwe nuani

ruen tie. Amne mrä ni Dänkien käkwe kukwe kuinkuin nuenbare kräke amne mikani ütiäte ño kwe, ye gare kuin munye arato ruen tie. Ngöbö abko moto kuin nikrä amne nita nebe ruentari tare ie.

<sup>12</sup> Mdakäre abko ti mräkätre tikwe, ni mda mdakwe mun kukwei mikadre era, ie mun tö raba ne ngwane, munkwe ñan ja kukwei bian jändrän kä käinbti käbti o kä temen ne käbti o jändrän jökrä mda mda käbti ja kukwei mikakäre täte. Akwa mun tö jän niei angwane, munkwe jän nie jirekäbe angwane, munkwe ja kukwei mika täte; akwa mun tö ñakare niei angwane, munkwe ñakare nie jirekäbe, ye ngwane munkwe ñakare nie kwatibe arato, Ngöbökwé ñan mun mikadre ja ngie nuen, abkokäre munkwe blita kore.

*Ja di ribedre Ngöböye tödekare kwärä bti*

<sup>13</sup> Mdakäre abko ti mräkätre, nane ni ruäre tödekaka Jesubti abkobtä kukwe kri tä nakenkä angwane, blita kwe jakrä Ngöböbe. Erere arato, nane ni ruäre btä kätä nuäre ne ngwane, kanta kwe Ngöbö käikitakakäre.

<sup>14</sup> Akwa nane ni ruäre tä bren mun ngätäite angwane, nitre ni jie ngwianka nitre gätäkä Jesu käbti ngätäite yete, ye munkwe kärä blite Ngöböbe kräke angwane, ni Dänkien käbti aseite kekadre kwetre ni bren yehti.

<sup>15</sup> Ye abko, tödekadre kwatibe Ngöböhti kwe, käkwe blitadre Ngöböbe ni bren ye kräke angwane, ni bren ye jatadita mobe amne rabadita quinta Ngöbö diehti. Erere arato, nane ja mikani ngite kwe Ngöbö rüere, köböite tä bren ne ngwane, Ngöbökwé ngite ye diandikä mento btä arato.

<sup>16</sup> Ne aisete, munkwe ja mikani ngite Ngöbö rüere, ye munkwe nie jae kwärikwäri, bti munkwe blita Ngöböbe jakrä kwärikwäri angwane, Ngöbökwé mun mikadita kuinta, ñobtá ñan angwane ni tödekaka kwatibe Ngöböbti káta blite Ngöböbe ja di káräkäre ie, ye köböire abko Ngöböta jándrán kri nuene.

<sup>17</sup> Mden erere ti bike bá mike munye: Kira ni Ngöbö kukwei nieká námáne iti abko kädian námáne Elías. Niara abko ni mda mda kwrere, akwa tödekani kwatibe kwe Ngöböbti, kákwe blitabare ben angwane, Ngöbökwé ñan ñü mikadre nákäen temen abko ribebare kwe ie, ye erere ñü nákäni ñakare temen ká komá bti ötare.

<sup>18</sup> Abti blitabareta kwe Ngöböbe angwane, ñü mikadre nákäenta temen abko ribebare kwe ie, erere ñü nákáninta temen amne kri mu jatani nüketa mure jökrá arato.

<sup>19</sup> Mdakäre abko ti mräkátre tikwe, nane mun ruäre kákwe trö kwitadre Ngöböye amne mun rikadreta ji blobti, akwa ni mda tödekaka Jesubti kákwe ngwiandreta Ngöbö kukwäre, ye köböire abko mun rabadre náinta Ngöböbe angwane,

<sup>20</sup> nire nire káta niken ni ngite ngite ye ngwenante Ngöbö kukwäre amne tá niken ngwenante ji kuinbti, ye köböire ni ngite ñan rabadre ja tare nike kärekaré Ngöbö okwá báre mento, abkokäre tá dentari amne, Ngöböta ni ngite ngite denká jökrá mento nibtä, ye raba gare munye. Abko kore se. Ne ngörá.

**Kukwe kuin ngöbökwé**  
**New Testament in Ngäbere (PM:gym:Ngäbere)**

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ngäbere

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Ngäbere [gym], Panama

**Copyright Information**

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

**The New Testament**

in Ngäbere

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2024 from source files  
dated 29 Jan 2022  
dc5ef235-14f7-5b3f-997a-59dae7b091fe